

GELOOF Nederland Leert wil niet de zoveelste missionaire truc lanceren **PAGINA 2**
BUITENLAND Terugblik vanuit 5 continenten. Vandaag voorbeeldig Estland **PAGINA 4**
REPORTAGE Tsjetsjeense moeders, 'zwartkonten' leven voor hun kinderen **PAGINA 8**
OPINIE Er is niets mis met verhuisplicht voor werklozen **PAGINA 11**

REDACTIE BUITENLAND nd.nl/buitenland BEELD EPA

8
NEDERLANDS DAGBLAD
 DINSDAG 27 DECEMBER 2011

MARGREET FERHOUT nd.nl/buitenland BEELD MARIELLE VAN UITERST

Eerst moeder, dan Tsjetsjeen

... Ze verloren ouders, broers, echtgenoten en zonen door de Tsjetsjeense oorlog. Hun huizen werden gebombardeerd, hun steden verwoest. Hun land moesten ze achterlaten om het geluk te zoeken in Moskou.

... Daar worden ze uitgemaakt voor zwartkonten, hun kinderen voor crimineel en hun kleinkinderen voor terrorist.

► **MOSKOU**
 Vanuit hun vaak kleine appartementen kijken de Tsjetsjeenen toe hoe Moskou protesteert tegen premier Putin. In zijn val zou Putin president Kadyrov mee kunnen slepen. De republiek Tsjetsjenië is daarmee verlost van een gevaarlijke onderdrukker, maar ook van degene die de onafhankelijkheidsstrijders in bedwang houdt. Maar aanblijven van Putin is ook geen gunstig scenario. Dat kan een golf van nationalistisch geweld door de straten van Moskou doen spoelen. Tsjetsjeenen zijn dan het eerste slachtoffer. Ook is een derde Tsjetsjeense oorlog dan niet uitgesloten. De naar Moskou gevluchte Tsjetsjeense moeders kijken toe, maar roeren zich niet. Ze hebben iets heel anders om voor te strijden: een beter leven voor hun kinderen en kleinkinderen.

'Mijn man is doodgeschoten. Mijn ene schoonzoon ook, de andere waarschijnlijk. Hij is zeven jaar geleden ontvoerd. Mijn jongste zoon zit onschuldig in de gevangenis. Maar heb ik je al verteld dat mijn kleindochter een prijs heeft gewonnen?' Malika Mintsayev, 56 jaar, in 1996 naar Moskou gevlucht. Ze wil best vertellen over haar dode familieleden, als ze ook maar iets mag zeggen over haar drie kleindochters. 'Ik trouwde toen ik zeventien was, mijn man had ik voor die dag nog nooit gezien. Zeven kinderen kregen we, drie zonen en vier dochters. Nee, ik heb mijn man niet zelf uitgekozen, maar we waren vastbesloten ons leven mooi te maken. We zaten vol met plannen en hadden perspectief. Onze kinderen zouden een fijne jeugd hebben, opgroeien in vrede.'

In een verwaarloosde flat in Moskou vertelt Malika Mintsayev (56) haar verhaal, terwijl ze aan de huiskat haar tranen afveegt. Ze maakt zich zorgen over de toekomst van haar jongste zoon Ibrahim die al negen maanden in de Russische gevangenis zit. Foto onder: Met omkoping proberen Tsjetsjeenen een bestaansrecht op te bouwen en nieuwe persoonsbewijzen te verkrijgen.

Alles veranderde toen in 1994 de eerste Tsjetsjeense oorlog uitbrak. 'We woonden eerst een tijd in de schuilkeiders, boven de grond werden onze huizen weggevaagd. We vertrokken naar

vrienden buiten de stad, logeerden op verschillende plekken. Voortdurend werden er mensen doodgeschoten en ontvoerd. Er vertrokken steeds meer gezinnen, die hun handen achterlieten.

Ze kregen geen eten, maar aten van de lichamen die soms nog in de huizen lagen. Toen de autoriteiten de elektriciteit in Tsjetsjenië afsloten en een avondklok instelden was het genoeg.

We konden zo niet langer in Tsjetsjenië blijven en gingen naar Moskou.' Ze schudt haar hoofd als ze over politiek praat. 'Wie is die Kadyrov nu helemaal? Hij heeft door toeval die functie

gekregen.' Malika verheft haar stem. 'Hij heeft dure auto's en een privédiereintuin, terwijl intussen de Tsjetsjenen sterven van de honger.' Haar baze vinger zwaait door de lucht. 'Hij kan je tot

in het buitenland vinden, zeggen ze. Mensen zijn bang van hem, nou, ik niet. Maar de barricades ga ik niet op. Ik ben geen patriot voor Rusland en niet voor Tsjetsjenië. Ik ben alleen maar een

moeder. Wie mijn kinderen iets aan doet, die grijp ik, desnoods met mijn tanden.' Met droge ogen vertelt Malika wat haar geliefden is overkomen. Een schoon-

BERGVOLK

De Tsjetsjenen zijn een van de vele bergvolken in de noordelijke Kaukasus. Tsjetsjenië heeft zich nooit aan de Russische overheersing willen onderwerpen. Ze streden in de Russische burgeroorlog mee met de Bolsjewieken en in de Tweede Wereldoorlog met de Duitsers in de hoop onafhankelijk te mogen worden. Stalin strafte dat in 1944 af met deportatie van alle Tsjetsjenen naar Centraal-Azië.

Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie breekt in 1994 de eerste Tsjetsjeense oorlog uit. Die wordt stilgelegd met een staakt-het-vuren, en gaat in 1999 over in de tweede Tsjetsjeense oorlog. Sindsdien is het niet echt meer veilig in Tsjetsjenië. De onafhankelijkheidsstrijders kunnen het niet winnen van

de Russische troepen en trekken daarom de aandacht met aanslagen in Tsjetsjenië en elders in Rusland. De Russen jagen met veel machtsvertoon en geweld op de onafhankelijkheidsstrijders. President Kadyrov, aangesteld door Putin, heeft zijn eigen privéleger, de Kadyrovits. Zij worden beschuldigd van het schenden van mensenrechten door marteling, ontvoering en geweld. Naar schatting vijfduizend mannen worden vermist, velen van hen zijn ontvoerd door de Kadyrovits.

De laatste jaren is het relatief rustig in Tsjetsjenië, maar in Moskou en de naburige landen Dagestan en Ingoesjetjië zijn nog geregeld aanslagen die worden toegeschreven aan Tsjetsjeense onafhankelijkheidsstrijders.

zoon werd in Grozny ontvoerd terwijl haar dochter zwanger was. Na zes maanden kwam er in Moskou bericht van hem, hij was vrijgelaten maar ernstig gewond. Malika's kleindochter was inmiddels geboren, maar voor hij zelf naar Moskou kon vluchten werd hij in de straten van Grozny doodgeschoten. Ook haar andere schoonzoon werd ontvoerd, van hem is nooit meer iets vernomen. Haar man werd op ziekenbezoek bij zijn moeder doodgeschoten. Ze vertelt het allemaal, met pijn, maar zonder te huilen.

Pas als het over een terugkeer naar Tsjetsjenië gaat komen de tranen. 'Het doet pijn aan Tsjetsjenië te denken. Waar onze datsja stond is een lege plek. Ons appartement is ingenomen door anderen, ze zeggen het van de regering te hebben gekregen. We hebben er niets meer, behalve herinneringen aan moorden, honger en duisternis. We hadden zoveel kunnen hebben, maar alles is kapot gemaakt. Ik heb in Tsjetsjenië niets meer om voor te leven. Alleen mijn kleinkinderen houden me overeind. Ik wil hen de toekomst geven die mijn eigen kinderen niet hebben gehad.'

Makkelijk gaat dat niet, Malika heeft moeten vechten om ze überhaupt op school te krijgen. 'Ze werden geweigerd, alleen omdat ze Tsjetsjeens zijn. "Waarom zou je naar school gaan, later ga je toch alleen maar mensen opblazen", zeiden ze. Toen we ze eindelijk ergens op school hadden, werd mijn kleindochter door de lerares voortdurend terrorist genoemd. Bijna niemand vertrouwt ons en de politie pakt Tsjetsjenen willekeurig op. Mijn jongste zoon zit al negen maanden vast, hij wordt ervan verdacht in drugs te hebben gehandeld. Onzin, ik heb de papieren opgevraagd en de feiten spreken elkaar tegen. Zijn arrestatie is gebaseerd op één iemand die met drugs op zak werd aangehouden en zei dat hij het had gekocht van "een Tsjetsjeen".' Haar zoon kan maximaal twaalf jaar gevangenisstraf krijgen.

Aan de huiskat veegt Malika haar tranen af. 'Wat een lieverdje hè. Ik durfde geen kat te nemen, omdat we deze flat huren en de eigenaar het misschien niet zou willen. Maar mijn kleindochters bleven zeuren. "Hij heeft ook geen thuis, net als wij", zeiden ze. Toen moest ik hem wel hier laten wonen.' <